

A kis vadóc

Forgatókönyv

Serfőző Simon azonos című regényéből írta:

Mihályfy László

Serfőző Simon

ALFÖLDI TÁJ (reggel, külső) 1. kép

A végtelenbe futó sínpáron vasúti szerkocsi közeledik. Négy pályamunkás ül rajta. Kettő a lapos kocsi végéből kinyúló deszkákon térdel, másik lábukkal a síneket taszítva hajtják a járgányt.

A vasútárok oldalában három tehén és két borjú legel. Közelükben hét év körüli mezítlábas szöszke kisfiú, Matyi figyel a közeledő szerkocsit.

Egyik pályamunkás odakiált a gyerekeknek:

– Fogadjunk, hogy nem tudsz lehagyni bennünket!

– Dehogyanem! – kiált vissza Matyi és futni kezd a kocsi mellett.

A vasutasok fokozzák a tempót.

Matyi minden erejét beleadva lohol. Aztán feladja, nem bírja tovább szusszal.

Görnyedten, gyomrára szorított kézzel néz a távolodó kocsi után.

F Ő C Í M

ALFÖLDI TANYA (reggel, külső-belső) 2. kép

A tanyaudvart léckerítés veszi körül. Ezen belül található a szoba-konyhás, kamrás nagyház, a nyári konyha, istálló szerszámoskamrával, ól, csibe-, galambház, fészter, gémeskút. Az istálló végében trágyadomb, nyári jászol. Két tehén van odakötve, s két borjú. Azon túl szárkúp, szárízikkazal, törekrakás, széna-szalmakazal, répaverem.

A nagyház felőli részen veteményeskert, kis gyömölcsös.

A tanyát akácfák szegélyezik. A közelben száz-kétszáz méternyire vasút vezet el, túloldalán bakterház áll. A tanyából arra is ki lehet jutni, a másik irányba ugyancsak: ott dülőút húzódik a szomszéd falu felé.

A tanyaház mögött a kukoricás még töretlen. A nyári konyha felőli oldalon búzatarló.

Az ól felől éles malacvisítás hallatszik, az udvaron tyúkok kárálnak, kacsák hápognak, az éhségüket kiáltozzák.

Harminc év körüli, kis termetű, szegényes öltözetű asszony (Anya) jön ki a nyári konyhából zsetárral, fazékkal a kezében. Szaladnak elébe a tyúkok, kacsák, parlagi galambok röpködnek, majd kiverik a szemét, a járandóságukat követelik. Az asszony

a nyári jászolhoz megy, veszi a fejőszéket, vizesvödrot, s leül az egyik tehen mellé, megmossa a tőgyét, majd fejni kezd. A férje középtermetű, negyven év körüli, nap-szította arcú férfi (Apa) szalmát gyömköd a nagy vesszőkosárba, hozza a tehenek alá.

A férfi leül a másik tehenet fejni.

Összeszokottan, szótlánul végzik a dolgukat. Csak a zsetárba csobbanó tejsugarak hangja hallatszik.

A hét év körüli szöszke kisgyerek (Matyi) jelenik meg a nyári konyha ajtajában. Kenyérhéjat ad a kutyának. Aztán a tűzre tesz.

ALFÖLDI TANYA (reggel, külső-belső) 2. kép, 1. folyt.

Kiszalad kukoricacsutkáért a törekrakás mellé.

– Vödör vizet is vigyél! – szól az anyja.

– De melegítsd is meg! – teszi hozzá az apja. – Kell a mosléknak!

Szavába belevisít a disznó.

TANYA, DISZNÓÓL (nappal, külső) 3. kép

Matyi rossz kerékpábroncsot kerges az udvaron. Fürgén tolja maga előtt egy, a végén V-alakúra hajlított dróttal. Élvezi, ahogy a tyúkok, kacsák szétrebbenek előtte. Direkt belehajt a sűrűjébe. Legszívesebben Füttyör kutya is kivenné részét a játékból, láncát rángatva vidáman csahol.

Apa a moslékot keveri egy fadarabbal a nyárikonyha-ajtó előtt. Mikor készen van, elég vizet öntött rá, viszi az ólhoz, ahol a hízó éles visítással panasolja, mennyire megéhezett. Az akolra felágaskodik, Apa alig tudja kinyitni az ajtaját.

Mikor végre sikerül, a disznó kilöki az ajtót, kiszökik az udvarra.

– Kerülj elébe! – kiabál az Apa Matyira, aki mintha nem is hallana, fut tovább.

Az Apa lecsapja a vödrot, Matyi elé ugrik, s felkapja Matyi elől a karikát.

– Mit mondtam én neked! – kiált rá dühösen. – Eriggy a fészter felé, hajtsuk be ezt a nyíves disznót! Mindjárt bemegy a konyhába, de akkor agyonütlek! Futkosol itt a ház körül, amikor dolog van!

Végre behajtják a disznót az óljába, a moslékot is sikerül elébe önteni. Lecsillapodik az Apa, a disznó nyakát vakargatja:

– Kucukám – becézgeti.

Kijön az ólból, bereteszeli az ajtaját.

– Jó hízó lesz ebből, hallod! – mondja elégedetten Matyinak az akolra könyökölve. – Nézd milyen szép állat! Olyan hosszú kolbásza lesz, a vasútig kiér!

SZÁNTÓFÖLDÖN (nappal, külső) 4. kép

A felszántott tábla végében, az árnyékba kuporodva ebédel Gazsi Antal. A természetes, idős férfi szalonnabőrt kapargat a hagyma és kenyér mellé.

Két bőrkabátos férfi érkezik egy Pobjedával.

A falatozó gazda fölé állnak.

– Falatozunk, falatozunk? – kérdi az egyikük.

Gazsi Antal csendesen válaszol:

– Hát! Ideje volt már.

– Mondja csak, mit vet maga? – szólal meg a másik.

– Búzát.

– Bú-úzáat?

Az első bőrkabátos komótosan a vetőmagos zsákhöz sétál, közben a zsebébe mélyeszi a kezét. Benyúl a zsákba, majd visszaballag és a gazda orra alá dugja az öklét.

– Ez magának búza?!

Kinyitja a tenyerét.

Gazsi Antal arca megdermed.

A bőrkabátos tenyerében szemetes ocsú.

– Szóval maga szerint ez búza?! Maga ocsút vet búza helyett! Maga szabotál!

Maga egy szabotőr!

A másik bőrkabátos begyakorlottan:

– Az hát. Egy szabotőr!

– Baja lesz magának ebből előbb-utóbb, meglátja. Nagy baja.

Gazsi Antal kiszolgáltatottan áll fel. Nem látja a vitának értelmét.

TARLÓFÖLDÖN (nappal, külső) 5. kép

Matyi egy tarlóföldön legelteti a jószágokat. Az úton lovas szekér közeledik nagy tempóban. A gazda felállva az ülésről üti a lovát közben dühödten fenyegeti Matyit:

– Az anyád jóistenit! Mész el onnan! Összetapostatod az én földemet?! Adok én neked! Azt hiszitek, tiétek az egész határ?! Pizkos tanyasiak!

Matyi menekülésre fogja a dogot, ostorával csapkodva zavarja teheneit a kanálisárok felé. Csupasz talpát sziszegve kapkodja a szúrós tarlón.

Távolról még hallani a gazda fenyegetőzését:

– Ha még egyszer itt látlak, kitöröm a derekad, te csibész!

Matyi teheneit a kanálisárok biztonságos túlpártjára menekíti. Lihegve ül az árokparton, a tarlótól vérző talpát tapogatja.

TANYAUDVAR (nappal, külső) 6. kép

A tanyasi gémeskútnál az Apa és Matyi a teheneket itatják.

– Össze vannak ezek szakadva. Így hogy adjanak tejet? Elapadnak teljesen! Hol az istenbe voltál velük?!

Matyi magyarázkodásba kezd:

– Egy tarlón. De meghajtott a gazda, alig tudtam elszaladni. Csupa seb lett a lábam.

– Csúsztatni kell a talpad, hányszor mondjam!

– Vérzik is.
– Na és? Majd eláll... Ha jóllaktak a jószágok, hazajöhetsz. Ráérsz velük odakint lenni.

Matyi megadóan újra kifelé hajtja a teheneket. Szótlanul csapkodja őket az ostorával.

NAPRAFORGÓTÁBLA (nappal, külső) 7. kép

A napraforgófejek halomba hordva a tábla szélén.

Az öreg Gazsi Antal a vízzel teli kannát kiemeli a földbe vájt gödörből, iszik belőle.

Matyi érkezik a teheneivel.

– Hát te? – szólítja meg Matyit az öregember.

– Gyöttem csak.

– Jól tetted, gyere ide mellém. – Mutatja, hogy üljön le. Megsimogatja a gyerek fejét. – Meg kellett már pihennem. Hordtam egy csomóba ezt a napraforgót, a hátam majd szét hasad. Matyikám, nem taposnád meg?

– Meg én! Hol az a hát?

– Itt kell legyen hátul. – Azzal hasra fordul. Matyi meg fölugrik rá. Le se akar jönni róla.

– Elég lesz már! A végén még beszakad.

Matyinak esze ágában sincs abbahagyni. Ő játéknak veszi a háttaposást. Ekkor váratlanul újra megjelenik a két rendőr.

– Játszozunk? Játszozunk? – szólal meg az egyik.

– A napraforgót meg nem szedjük? – szól a másik. – Hadd törögessék a verebek?

– Szabotáljuk a munkát? Az államnak ne legyen elég olaja?

– Magát már a múltkor is figyelmeztettük. De úgy látszik, nem ért a szóból. Mehet megint a börtönbe.

– Vagy Állampusztára. Járt már maga ott, tudja, hol van!

Az egyik rendőr napraforgómagot fejt a markába, elkezdi törögetni. Mintha köpne, pöki ki szájából a héját. Mennek el.

NAPRAFORGÓ TÁBLA (nappal, külső) 7. kép, 1. folyt.

– Ezek kitakarítják utánam a portát – fordul utánuk Gazsi Antal. – Mos már biztos elviszik azt az egyetlen tehenet is, amit még meghagytak tavaly. Az anyadisznót is. Pedig nemsoká fialna. De mit számít ezeknek! Kikiáltottak kuláknak, le kell húzni rólam az utolsó bőrt is. Azért jöttek ezek ide, hogy rám foghassanak valamit, el tudjanak vitetni, utána szabadon garázdálkodhassanak. A portáról elvihessék, amit még találnak. Szólni se tudjak.

TANYAUDVAR, NYÁRI KONYHA (nappal, külső) 8. kép

Matyi érkezik a legeltetésből a tehenekkel. Apja segít neki a gémeskútnál, az itatásnál. Aztán elvezeti a jászágókat, Matyi a konyha felé tart.

– Tudod-e, mit vettem neked? – kérdezi Matyiról az édesanyja, mikor a nyári konyhához ér. – Nézzed csak! – Egy pár cipőt tart a fia elé.

– Mi az? Csak nem új cipőd van? – jön meg az Apa. – Hadd nézzem már! – Eltartja kicsit magától, úgy szemrevételezi. – Fajin cipő ez, anyjuk! Fatalpa van! Nem kopik el egykönnyen!

– Csak majd a lábam, az törik ki.

– Megszokja, ne törődj vele.

– Most már lehet menni az iskolába! – teszi hozzá a felesége.

– Csak nem iskolás lesz ez a gyerek? – kérdezi az ura tettett hangon.

– De bizony! Odaért az idő. Meg is nyírhatnád.

Matyihoz fordul az apja.

– Hozzad akkor azt a hokedlit!

A feleségének:

– Hol a hajnyíró?

– Hozom azt is – fut először a hokedliért Matyi, amit kipenderít a nyári konyha elé, aztán a hajnyíróért szalad a nagyházba. Tele van izgalommal, hiszen hamarosan iskolába megy.

– Legényesre nyírjad! – mondja Matyi anyja.

– De ne teljesen! – próbál alkudni Matyi.

– Nem hát – mondja az apja. Aminek mégiscsak azt lett a vége, hogy kopaszon kerül ki az apja keze alól. – Készen vagyunk, lehet szaladni.

Szalad is Matyi – be a nyári konyhába, ahonnan a kis falitükörrel fordul ki az ajtón, majd amikor megnézi magát benne, elpityeredve fordul szembe az apjával:

– Mondtam, hogy ne nyírjon kopaszra!

TANYAUDVAR, NYÁRI KONYHA (nappal, külső) 8. kép, 1. folyt.

– Hol van még az attól!

– Így menjek iskolába? Hogy nézek ki?

– Hogy néznél? A legjobban. Le kéne festeni, kitenni a falra.

– Legalább levegőzik a fejed – vigasztalja az anyja, s megsimogatja Matyi buksiját.

HATÁRBAN (nappal, külső) 9.kép

Matyi a kukoricásban nagy öl ritkítást szed össze, boldogan viszi kifelé a tarlóra s dobja a tehenei elé:

– Egyetek! Holnap én már iskolába megyek. Lakjatok jól utoljára. Más ilyen pásztorotok úgyse lesz, mint én voltam. A fákön túl elmentem veletek, hogy nektek jó legelőt találjak. És szedtem a sok jó ritkítást, hogy jóllakjatok.

A tehenek előre tartott fülekkel, nagy csodálkozó szemekkel figyelnek Matyira
– Odabújtam hozzátok, mikor kikaptam otthon. Megmelegítettetek, ha fáztam.
Megháláltam, nem panaszkodhattok.
Megpuszilja az egyik kisborjú orrát.

TANYAUDVAR, NYÁRI KONYHA (reggel, külső-belső) 10. kép

Az iskolakezdés napja. Mikor Matyi álmosan, szemét dörzsölve kitámolyog a nagyházból, az apjával találkozik szembe, aki a nagykosárra mutat:

– Megláttad tán? Szedjél gyorsan füvet, nehogy a disznó széthányja az ólat!
Éktelen malacvisítás hallatszik az ól felől.

Matyi ímmel-ámmal fogja meg a kosár fülét, indul füvet szedni. Az anyja szól utána keresztül a kerítésen:

– Gyere vissza! Hát mindjárt indulni kell!

Matyi a kosarat leteszi vagy inkább dobja az ól elé.

– Siess már, még nem is mosakodtál! – Az anyja a lavór fölé nyomja a fejét, meglögyböli vízzel az arcát, s adja Matyi kezébe a törülközőt. Aztán az egyik székre dobja a nadrágot, inget, zoknit.

– Öltözz gyorsan! Ilyenkor jut eszébe apádnak, hogy füvet szedessen veled.

– Majd akkor holnap korábban kel, hogy több ideje legyen – mondja erre az Apa.
– Nehogy én szedjek már füvet is! Meg fejjek is, lássam el a jószágokat, a teheneket legeltessem!

– Mért? Én nem fejtem? A malacoknak nem én adtam? Hol a hátitáskád? – kérdezi Matyitól az anyja. Majd a férjét utasítja: – Hozzad már! Odabent van az ágyon!

Közben Matyi kapkodva öltözködik, húzza a cipőjét.

A táskát az apa adja Matyi hátára.

– Nem láttad a horogfát? – kérdezi férjétől idegesen az anya.

– Itt van a szemed előtt! – mutat az ajtófélfához, oda van dűtve.

Az Anya kézbe kapja gyorsan, akasztja rá a két tejjel teli kannát. Matyi felé fordul:

– Ezt meg te hozzad! – mutat a szatyorra.

Matyi kelleetlenül emeli meg a nehéz szatyrot. Mint egy kis kuli, cipeli az anyja után. Szaladnak kifelé a kapun, becsukni sincs idejük.

MEZEI ÚTON (reggel, külső) 11. kép

Matyi és az anyja szótlanul igyekeznek a vasútállomás felé, keresztül a szántóföldek melletti úton.

A gyerek egyre jobban lemarad. Nehéz neki a táska és a szatyor. Távoli vonatfüty hallatszik. Az anya mikor észreveszi, hogy nincs közelében a fia, türelmetlenül szól hátra:

– Ne állj meg! Igyekezz, mert elkésünk!

Matyi erre megmakacsolja magát, leteszi a szatyrot.
 – Nem viszem tovább! Vigye maga!
 Az anya nem hallja, mit mond a fiú.
 – Hát gyere már!
 – Ezért íratott engem a városi iskolába – fakad ki Matyi –, legyen, aki a csomagot vigye.
 – Ne zsűrnyögj már ott! Azt hiszed, nekem nem nehéz a két kanna, tele tejjel?
 – Akkor minek viszi?
 – Minek vinném? A pénzért! Hogy neked tudjunk a szádba mit adni. Ruházni tudjunk. Ki tudjuk fizetni az adót. Földet tudjunk venni. Ne a másét kelljen felébe művelni. Hogy, ami a konyhára kell, meg tudjuk venni. Azért!
 Matyi meggondolja magát, s ha nehezebbre esik is, elindul az anyja után.

FALUSI PÁLYAUDVAR, PERON (reggel, külső) 13. kép

.A tömeg nyugtalanul zsidong a vonatot várva.
 A vasúti sorompó felől két puskás rendőr érkezik. A megbilincselte Gazsi Antalt és egy másik parasztot kísérik.
 A tömeg elcsendesedik, szétnyílik előttük.
 Az anya részvétellel:
 – Szegény Anti bácsi, megint elviszik.
 Egy fejkendőss asszony keserűen állapítja meg:
 – Mintha betörők lennének.
 – Ne nézz oda kisfiam! – fogja meg Matyi vállát az anyja.
 A micisapkás férfi hangoskodva:
 – Megérdemlik a piszkos kulákok!

Serfőző Simon 1942. október 24-én született a Jász-Nagykún-Szolnok megyei Zagyvarékason. Költő, író, szerkesztő, a Felsőmagyarország Kiadó vezetője. Miskolcon él.

Mihályfy László 1938. július 20. Miskolc. Filmrendező, operatőr. Budapesten él.

Serfőző Simon A kis vadóc című önéletírásából a Magyar Televízió számára készülő film forgatókönyvének részletét olvasták.